

ceu quendam incumbentem ac strangulantem persentiunt, neque membrum ullum suum dimovere queunt: fugere vero eum, si digiti velut in acervum contrahantur, asserunt. ACTVAR. Lib. *περὶ διαγν. παθ. cap. 35.* Der Alp, eine nächtliche Erstickung von Beschwerden des Magens und Vollblütigkeit.

EΦΟΔΟΣ, Vario significatu gaudet. Designat vias quibus humores excedunt de corpore, *τὰς ἐφόδας ἀνατομῶσθαι, ὡν δέ.* HIPPOCR. Lib. 6. Epidem. Sect. 2. Aph. 25. Vias aperire, quas oportet. HESYCHIVS dici vult, *ὄρμην, ἐπίδρομην,* Impetum, incursionem. Hinc HIPPOCRATES impetus febriles vocat ἐφόδας, itidemque spontaneos naturæ motus quosvis, *ἀνευρίσκει ἢ φύσις αὐτῆ ἑαυτῇ τὰς ἐφόδας,* Natura ipsa sibi ipsi invenit rationes, quibus aliquid perfici oportet. HIPPOCR. Lib. 6. Epidem. Sect. 5. Aphor. 2. Die Reinigungs Wege in Krankheiten. Das Freywilige in Krankheiten, wodurch die Kranken genesen.

Z.

ZYMOYΣΘAI, Fermentari, fervore extolli. Ζύμωσις PLATONI dicitur *γεώδες ἕστας ὁμῆ κίνησις καὶ ἀέρωσις,* Terrestris substantiæ motus simul & elatio. Hinc *ἐζυμωμένη κοιλία, ἀπόζυμοι γαστέρες,* Ventres ab acrium humorum fervore ebullientes. HIPPOCR. Prorrh. 2. Ζύμωσις ἥπατος, Inflatio regionis sub qua hepar est. Libr. 4. Epidem. Gähren, das Gähren in denen Gedärmen, das Aufstöhnen der Gegend um die Leber.

ZΩΗ, Vita. Τῆς ψυχῆς ἐνέργεια. Dicitur GALENO Libr. de usu respir. penes quem passim legitur ἡ ζωτικὴ δύναμις, Vis vitalis, Das Leben, die Birkung der Seele, die Lebens-Krafft.

H.

HMEPA KPIΣIMOC, Dies judicatorius, quo natura ad pugnam cum causa morbi exurgit. Hos ad numeros exigunt veteres. *Ὅρον τῶν ὀξείων Ἰπποκράτης εἶθετο τὸν δυοῖν ἑβδομάδων χρόνον, ὡς ἐξώτερον μὲν ἀδενὸς προϊόντος, ἐμπροσθεν δὲ τῆς ἰδ- πολλῶν κρῖνεσθαι δυναμένων, καὶ γὰρ ἡ ἰα καὶ θ- καὶ ζ- καὶ ἡ ε- πολλὰς φαίνονται κερκινύται: κρῖνε δὲ καὶ ἡ ε- τινὰς, ἀλλ' ἢ ἀγαθῶς: Ὅσα δὲ τῶν κρῖσεων εἰον ἡμέρησποι γίνονται, ταύτας τὸ τέλει ἄλλῃ τις τῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἐπιτίθεισι. Ὅσα μὲν ἐν ἐν τῇ τεσσαρεσκαίδεκάτῃ ἐκκρίθη τελείως, ταύτ' ἀπλῶς ὁ Ἰπποκράτης εἶωθε προταγορεύειν ὀξεία: Ὅσα δὲ, ἡμερέσπις κερδέντα, τῶν ἐφεξῆς τινὰ κρῖσιμων ἡμερῶν ἀχρι τῆς μ ἐφυλάχθη, ταύτα ἐκ μεταπτώσεως ὀξεία: GALENVS ὑπομν. β. εἰς Ἰπποκράτη ἀφροισμῶς.* Finem acutarum febrium HIPPOCRATES posuit duos septenarios dierum, cum nulla ultra durer; ante decimum quartum autem diem multæ sunt quæ judicari possunt, nam undecimus & septimus & sextus apparent multos febre solvisse. Judicat etiam sextus, sed non bene. Si quæ autem crises suis ordinatis diebus perfectæ haud fuerunt, illis finem alius ex consequentibus dies ponit. Quæ ergo febres decimo quarto die absolvebantur, has HIPPOCRATES acutas appellare consuevit; si quæ autem hoc die judicatæ haud erant & ad quadragesimum usque diem, aliquo ex sequentibus judicatoriis diebus solvenda, manserat, hanc ex permutatione acutam appellat. Eī δὲ τις εἰς τὴν πείραν ἀφίκοιτο, πάμπολυ μὲν τὰς ἑβδομάδας ἐνεργεῖ δυναμίας, ἐφεξῆς δ' αὐταῖς τὰς τετράδας, παρασκέψηται δὲ καὶ τῶν παρεπιπτότων ἡμερῶν ὅρον τρίτης; ζ θ. ἐκ τινὸς πότε λόγῳ τὸ κρῖνειν ἐσχήμασιν. GALEN.

GALEN. περί κρισίμων ἡμερῶν β. Si ad experientiam provocare licet, invenies septenarios dies multum valere, deinde quaternarios. Sed observetur etiam, qui ex intermediis est, trinarius; sextus, nonus, aliquid in judicando valent. Si nocte invalit febris, noctes numerantur, non dies. Τῆς νυκτὸς ὥρα πρώτη παροξυνέσθω, τῇ δὲ ἐβδόμῃς νυκτὸς ὥρα τρίτη; ἐσω δὲ τάτω τὰ μὲν ἄλλα περιπλήσια δι' ἅλα τῆ νοσήματ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἕως τῆς ἐνδεκάτης νυκτὸς, κατὰ δὲ τὴν ἐνδεκάτην ἐνχευτέρα τε ἅμα γινέσθω τὰ ἔρα, ἐν τῇ ἰδ' λυθῆσεσθαι τὸ νόσημα, ἐλπίς. GALEN. περί κρισίμων ἡμερῶν. Si quis tempore nocturno prima vice exacerbatus est hora prima, iterumque septimæ noctis hora tertia, reliqua similiter per morbum ibunt, ab initio ad usque undecimam noctem; quodsi illa, urina decentius colorabitur, spes est decima quarta nocte febrem solutum iri. Si qui motus magni sexto die fierent, periculosos putabant, quod ille dies pro ferali haberetur. Ἡ ἐβδομὴ ἡμέρα καὶ κατὰ τὰς βραχείας παρασκευὰς τῆς φύσεως ἐξορμὰ πρὸς τὴν διὰ κενώσεως κρίσιν, ἢ δὲ ἕκτη μεγάλης τε δέεται τῆς παρασκευῆς, καὶ πολλάκις μὲν καὶ ἐκρίνειν, εἰ δὲ γε ἐκρίνοιεν, ἔτε χωρίς κινδύνου, ἔτε πισῶς. GALEN. τῶν πρὸς γλάυκωνα θεραπ. α. Septimus dies etiam in debilibus constitutionibus naturæ sufficit ad evacuationem, sed sextus valida constitutione indiget, sæpe etiam non judicat, & si judicaverit, nec secure nec fideliter. Τὴν τῆς ἐβδόμης ἡμέρας φύσιν εἰκάζει βασιλεῖ, τὴν δὲ τῆς ἕκτης τυράννῳ. GALEN. περί κρισίμων ἡμερῶν α. Septimum diem, Regi, sextum tyrahno comparat GALENVS. Octavus dies & decimus sexto æquiparatur. Ἐι ποτε δ' εἰς τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἢ τὴν δε-

κάτην ἐμπέση λύσις ἀθροῦ νοσήματ' ὁμοῖται πῶς τῇ κατὰ τὴν ἕκτην, ἀλλὰ καὶ σπανίως ἐν ταύταις λύεται καὶ ἔτε πισῶς ἔτ' ἀγαθῶς. GALEN. ibid. Si autem ad octavum aut decimum diem translata est solutio præceps morbi, æquiparabuntur sextæ, sed raro nec bene ac fideliter in his, morbus solvitur. In acutis, quod septimo die absolvi haud potuit, decimo quarto relictum est. Πρώτην ἀπασῶν τῶν κρισίμων ἡμερῶν τὴν ἐβδόμην εἰπωμεν, καὶ πλείους κρίσει καὶ τελείως καὶ μετὰ σαφῆς ἐκκρίσεως καὶ χωρίς κινδύνου σφοδρῆ, καὶ τάπιπαιν αὐτὴν ἢ τετάρτη προδηλοῖ: εἴτι γὰρ τῶν ἔρων τις ἐν ἐκείνῃ πάντως, ἢ τῶν πτυσμάτων ἢ διαχωρημάτων σαφῆς ἐγένετο μεταβολῆ; καὶ τῇ δὲ τῇ μεταβολῇ, τὸ μὴ ἔχ' ὁμοίαν ἀπαντήσασα τὴν ἐν τῇ ἐβδόμῃ κρίσιν, ἀμήχανον. Οὐ μὲν, ἀλλὰ καὶ Ἰνδίκουσι τινὲς ἐν αὐτῇ καὶ τροπὴν ἀξιόλογον ἐπὶ χεῖρον ἔνοι λαβόντες, ἐν τινὶ τῶν ἐφεξῆς κρισίμων ἀπόλλυνται. GALEN. περί κρισίμων ἡμερῶν α. Primum ex omnibus judicatoriis septimum dicimus, plurimos judicat, & perfecte & cum luculenta evacuatione & sine magno periculo, quem plerumque prænuntiat, quartus; aut enim in illo urinarum aut sputorum aut alvi excretionum manifesta fit mutatio, & quantum ad mutationes, similem occurrere illi, quæ septimo die fit, mutationem, impossibile, quidam etiam illo moriuntur vel conversionem luculentam in pejus patiuntur, & uno ex consequentibus judicatoriis intereunt. Τῆς ἐβδόμης τὴν φύσιν ἢ τεσσαρεσκαιδεκάτη μάλιστα μὲν μιμείται, πλησίον δ' αὐτῶν ἐστὶν ἑνάτη δὲ καὶ ἐνδεκάτη καὶ εἰκοσὴ, ἐν ταῖς δωδεκάτῃ καὶ ἐνδεκακαιδεκάτῃ καὶ ἐννεακαιδεκάτῃ ἔλυεται νόσημα ἀθροῦς. GALEN. περί κρισίμων ἡμερῶν. Naturam septimi decimus

quartus dies æmulatur, cui prope est nonus, hinc undecimus & vigesimus. Sunt quædam dies, in quibus motus critici incipiunt, nec perficiuntur sed præcludunt ad solemnem diem in quo mutatio absolvi quocunque modo debet, hos appellabant ἐπιδήλως, indicatorios. Τῶν ἐπτά ἢ τετάρτη ἐπίδηλος, ἑτέρας ἐβδομάδης ἢ ὀγδοῆ ἀρχῆ, θεωρητὴ δὲ ἢ ἑνδεκάτη, αὐτὴ γὰρ ἐστὶ τετάρτη τῆς δευτέρας ἐβδομάδος. Θεωρητὴ δὲ πάλιν ἢ ἑπτακαιδέκατη, αὐτὴ γὰρ ἐστὶ τετάρτη μὲν ἀπὸ τῆς τεσσαρεσκαίδεκάτης, ἑπτῆ δὲ ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης. HIPPOCR. Aphor. Sect. 2. Septimi diei quartus est significatorius, secundæ septimanæ octavus principium, indicatorius undecimus, hic enim quartus est alterius septimanæ. Indicatorius denuo decimus septimus, hic enim quartus est a decimo quarto, septimus autem ab undecimo. Deinde etiam parium ac imparium dierum quædam virtus esse credita fuit. Ἐν περιττοῖς οἱ παροξυσμοὶ γίνονται, κατὰ τὴν ζ' ἡμέραν κοιθήσεται, εἰ δ' ἐν ἀρτίαις, κατὰ τὴν ε'. GALEN. περὶ κρίσ. 420. γ. Si inæqualibus diebus exacerbationes fiunt, septimo judicabitur, si autem paribus, sexto. Ἐπὶ τῶν ὀξείων νοσημάτων μέγα δύνανται αἱ περισσῆς ἡμέρας ὡς μεταβολῆς ἐκατέρως ἀξιολόγως ἐμποῦσθαι εἰς ὑγίαν τε καὶ θάνατον, ἐπὶ μὲν τῶν ὀξείων ἢ ε' καὶ ζ' καὶ θ' καὶ ια καὶ ιδ καὶ ιξ. GALEN. in HIPPOCR. de diæt. acut. Com. 4. In morbis acutis multum valent inæquales dies, ut mutationes luculentas efficiant ad salutem & mortem, in acutis quidem, quintus & septimus & nonus & undecimus & decimus quartus & decimus nonus. Cum autem acutæ febres essent, quæ ante decimum quartum, ob causæ parvitatem vel virium robur, finirentur, uti brevissimæ

vel breviores erant; ita easdem pro dierum quas durant, numero ordinavit HIPPOCRATES. Ἡ πρώτη ἐφοδὸς τεταρταία τελευτᾷ, ἢ δὲ δευτέρῃ εἰς τὴν ἐβδομὴν περιάγεται, ἢ δὲ τρίτῃ εἰς τὴν ἑνδεκάτην, ἢ δὲ τετάρτῃ εἰς τὴν τεσσαρεσκαίδεκάτην, ἢ δὲ πέμπτῃ εἰς τὴν ἑπτακαιδέκατην, ἢ δὲ ἕκτῃ εἰς τὴν εἰκοσὴν. HIPPOCR. Progn. 1. Prima finiendi ratio est quatrividua, altera ad septiduum educitur, tertia ad undecimum, quarta ad decimum quartum, quinta ad decimum septimum, sexta ad vigesimum. Sæpe, si morbus celerius movetur, undecimo die fit expeditio, sed securius decimo quarto. Ἀρρωστὸς, εἰ μὲν μέγα τὸ νόσημα καὶ ταχέως εἴη κινήμενον, ἑνδεκαταῖς μᾶλλον ἢ τεσσαρεσκαίδεκαταῖς κοιθήσεται: Μικροτέρως δὲ ἔσται ἢ μὴ πάνυ ταχέως κινούμενα, τεσσαρεσκαίδεκαταῖς ἢ ἑνδεκαταῖς. GALEN. de Crisib. L. 3. Aeger, si magnus morbus est, & celeriter commotus, undecimo magis, quam decimo quarto judicabitur: Minore existente (morbo) nec omnino celeriter commoto, magis decimo quarto, quam undecimo. Prouti enim symptomata critica citius seriusve incidunt, ita morbus plus magisque extenditur. Οἷς ἀν' ἀρξήσεται ὁ πόνος τῆ πρώτῃ ἡμέρᾳ, τεταρταῖοι πιέζονται μᾶλλον ἢ πεμπταῖοι, εἰς δὲ τὴν ζ' ἀπαλλάσσονται, οἱ μὲν τοὶ πλείστοι αὐτῶν ἀρχονται μὲν πονέσθαι τριταῖοι, χειμάζονται δὲ πεμπταῖοι μάλιστα, ἀπαλλάσσονται δὲ ἐνναταῖοι ἢ ἑνδεκαταῖοι, οἱ δ' ἀν' ἀρξήσεται πεμπταῖοι πονέσθαι, εἰς τεσσαρεσκαίδεκάτην. GALEN. περὶ κρίσεων γ. Si qui motus criticos statim primo die habent, quarto solvuntur plus quam quinto, & septimo die perfecte mutantur. Plurimi incipiunt laborare tertio die, hi conturbantur quinto & nono, vel undecimo

cimo die absolvuntur, qui autem quinto die laborare incipiunt ad decimum quartum diem (excurrunt). Quod mixtas febres acutas attinet, illæ, quæ ex tertiana vel quartana complicantur aliter aliterque eunt. Ο μὲν τριταῖος ὁ δὲ διὰ τρίτης, ὀλιγοχρόνιος, ὁ δὲ τεταρταῖος καὶ ὁ διὰ τετάρτης, πολυχρόνιος, ἤττον δὲ χρόνιος ὁ καὶ ἐκάστην ἡμέραν παρεξυνομενος. GALEN. περὶ κρίσεων β. Tertianæ similes & tertio semper die exacerbatae, breves, quartanarum autem & quarto semper die exacerbatae, diurnæ, quæ singulo die exacerbantur, minus durant. Sed nihil in dierum numero certi est, ille dies criticus est, in quo mutatio fide digna fit, & in quo motus critici vigent & humores fluunt. Ημέρας κρίσιμους καλεῖσιν ἐν αἷς μεταβολὰς πιστὰ τε ἀμα καὶ πλείστα γίνονται. GALEN. Comm. 3. in Progn. Hippocr. Dies criticos appellant, in quibus mutationes fidæ & plures fiunt. Κρίσιμους ἡμέρας, ἐν ἧ τα συμπτώματα πάντα ἠπιώτερα γίνονται, καὶ ἀκρόνιος καὶ ἀγαθὴ γένοιτο ἡ κρίσις. AETIVS. Terrabib. L. 1. Tr. 6. Iudicatorius dies, in quo symptomata omnia mansuetiora fiunt, & periculo carens & bona fit crisis. Nec tamen insuper habenda est ista dierum diversitas, cum non omnino nihil possit. Ἐκρίσεις γίνονται μὲν ἐν πάσαις ἡμέραις, ἀλλ' οὐχ ὁμοίως πιστὰ. GALEN. de diebus crit. L. 3. Crises fiunt quidem in omnibus diebus, sed non æqualiter fideles. Die entscheidenden Zeiten in Fiebern, wurden von denen griechischen Medicis nach der Zahl derer Tage bestimmet: Die hitzigen Fieber, welche ihren Lauf nicht allzusehr beschleunigen, und daher nur acutæ heißen, endigen sich mit dem vierzehenden, höchstens mit dem neunzehenden Tage: Von ihrem Anfange bis zum En-

de giebt es vorläufig verschiedene Tage, an welchen etwas vor andern geschieht: Der siebende wurde vor den bequemsten Tag gehalten, an welchen die Kranckheits-Materie bewegt würde: Die an diesem Tage geschehenen Absonderungen gehen leichter von statten, wenn aber am sechsten Tage die Fieber-Bewegungen aufs höchste kommen, und dieser der entscheidende Tag ist, laufft der Krancke mehr Gefahr, ebener massen, wenn der achte oder zehende Tag ein entscheidender wird: Was nun der siebende Tag übrig gelassen, wird am elfften, vierzehenden und neunzehenden oder zwanzigsten Tage vollendet. Je schneller die Kranckheit laufft, das ist, je zeitiger sich die hefftigen Zufälle einstellen, je eher vollendet sie ihre Zeiten: Wenn mit dem ersten Tage die Arbeit der Natur angehet, kan der Krancke am vierdten Tage genesen: Wenn die Arbeit am dritten Tage anhebt, kan der siebende entscheiden: Wenn am fünfften Tage sich die Anfälle erst ereignen, gehet es gemächlich bis auf den elfften oder vierzehenden Tag fort. Wenn an denen entscheidenden Tagen die Arbeit der Natur gestöhret wird, müssen die drauf folgenden Tage das Werk vollführen, und die Kranckheit verlängert sich und können langsame Fieber daraus werden. Die ungleichen Tage, der 5. 7. 9. 11. wurden vor besser, die gleichen, der 6. 8. 10, vor sehr böse gehalten: Die entscheidenden Tage hatten ihre Vorbereitungs-Tage, dergleichen der vierdte auf den siebenden ist: Wenn aber ein wechselndes Fieber sich in ein hitziges mischet, wird das Fieber-Geschäft eher vollendet, weil der Paroxysmus alle Tage kommt, wenn aber der Paroxysmus über den dritten oder vierdten Tage wiederholt, hält das Fieber sich länger auf. Alle Tage in Fiebern, sind entscheidend.

ΗΜΙΚΡΑΝΙΑ, πάθος ἑδνηρόν γίνετα κατὰ τὸ ἕμισυ μέρει τῆς κεφαλῆς, ἐνίοτε μὲν τὸ δεξιόν, ἐστὶ δ' ὅτε, καὶ κατὰ θάτερον, ἐριζόμενον τῆ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῆς ἐκτεταμένη ἑσφῆ, καὶ τὰ πολλὰ κατὰ περίοδον παροξύνετα. **Hemicrania**, affectio dolorosa circa dimidiam capitis partem, aliquando dexteram, aliquando alteram contingit, quæ juxta futuram secundum longitudinem ejus extensam terminatur, & ut plurimum per circuitum exacerbatur. Siehe **Heterocrania**.

ΗΜΙΠΑΗΓΙΑ, τῆς μὲν κοινῆς ἀρχῆς τῶν νεύρων παθήσης, καὶ τῆς πάντων τῶν κατὰ σῶμα μορίων ἀπολεσάντων, τὴν τε κίνησιν ἅμα καὶ τὴν αἰσθησιν ἀποπληξία τὸ πάθος καλεῖται μετὰ τῆ καὶ τὰς ἡγεμονικῆς ἐνεργείας βεβλάσθαι εἰ δὲ κατὰ θάτερον μέρος ἢ ἐμφραξίς γέννηται, ἡμιπληγία καὶ παράλυσις ὀνομάζεται. Quando commune quidem nervorum principium affectum est, eoque omnes corporis particulæ motum simul & sensum amiserunt, Apoplexia morbus appellatur, ita, ut pariter principes animæ functiones sint oblæsæ: Sin autem in altera capitis parte fuerit obstructio, ἡμιπληγία & παράλυσις nominatur. **PAVL. AEGIN.** Lib. 3. cap. 18. **Der halbe Schlag-Fluß, wenn nur die Helffte des Körpers Bewegung und Sinnlos wird.**

ΗΜΙΤΡΙΤΑΙΟΣ πυρετός. Semitertiana Febris: Κεραμένη ἐξ ἀμφοτέρων τε συνεχῆς καὶ τριταίς ἀπολείπονται. **GALEN.** de diff. Februm Lib. 1. c. 81. **Mixta ex febre quotidiana continua & tertiana intermittente.** Φρικώδεις πυρετοὶ, συνεχῆς, ὀξείας, τὸ μὲν ὅλον ἢ διαλείποντες, τὴν μὲν κεφωτέρα, τῆ δ' ἐτέρη ἐπιπαροξυνόμενα καὶ τὸ ὅλον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον ἐπιδιδόντες. **HIPPOCR.** Epid. L. 1. Sect. 1. **Horridæ febres, continuæ,**

acuta, omnino non intermittentes, altero die leviores, altero exacerbatae, in acutius auctae. **Higige Fieber, die über den andern Tag allemahl sich verändern: Halbe oder higige Tertian-Fieber.**

ΗΠΑΡ, Hepar. Τῆ ἥπατος πάθος, **Hepatis morbi**, ποικίλα τῆ ἥπατος ὑφισταμένη πάθος, καὶ γὰρ ἀτονίαις καὶ φλεγμοναῖς ἐρυσιπέλασι τε καὶ σκίρροισι καὶ ἀποσθήμασι καὶ ἄλκυσιν καὶ ἐμφραξίσι ἀλλίσκοντα **PAVLVS** Lib. 3. μς. **Varii sunt hepatis morbi, nam debilitatibus & inflammationibus, erysipelatis & scirrhis & abscessibus & ulceribus & infarctibus laborant.**

ΗΠΑΤΙΚΟΙ, Hepate male affecti: εἰς ἥπατος πόνος παρακολληθεὶ χρόνι μετ' ἐπάρματι καὶ σκληρίας καὶ ἀσχετίας τῆ σώματος. **Quibus hepatis dolor accidit, diuturnus, cum tumore & durtie & decolore corpore. Autor Defin. GALENI.** Ipse **GALENVS** ita habet. Τὸ ἥπατινὸν ἰδίως ὀνομάζεται πάθος, ὅταν γίνετα φλεγμαίνειν ἥπαρ καὶ ἀφασθαι ἢ σκίρροσθαι, ἢ, ὅταν ἀνευ φανερῆ τινὸς ἐν τῇ σπλάγγνῳ κακῆ, περὶ τὰς εἰκείας ἐνεργείας ἀτονῆ. **Lib. 8.** **De affectibus secundum locos.** **Hepaticus** proprie appellatur morbus, si accidit, ut hepar inflammetur, aut abscedat, aut induretur, aut, quando sine manifesto quodam in viscere malo, in propriis actionibus deficit: **Die an Leber-Kranckheiten darnieder liegen, dergleichen sind Leber-Verhärtungen, Geschwüre, Entzündungen; Die blaß und gelb an Farbe sind, haben den Sitz der Kranckheit meistens in der Leber.** **Hepar morbidum, aliorum morborum causa est, Fluxus hepatici, hydropis, atrophiae.** Διαχωρήματα ὅμοια πλύματι κρεῶν νεοσφωγίων, τὴν ἀλλοιωτικὴν τε καὶ αἵματοποιητικὴν προσαγορευομένην τῆ ἥπατος δυνάμιν ἀσθε-

ασθενείν δηλοῖ. PAVLVS Libr. 3. μ. 5. Dejectiones loturæ carniū recentium similes, indicant sanguificam hepatis virtutem infirmari. Leber: Fluß. Τῆ ἥπατ[⊙] ὅτε μὲν κατὰ πρωτοπάθειαν ἦτοι φλεγμῆναντ[⊙] ἢ σκίρρωθέντ[⊙], ὅτε δὲ κατὰ συμπάθειαν ἐτέρων μορίων, ἀποτυχία τῆς ἐξαιματώσεως γίνεται καὶ καλεῖται τὸ πάθ[⊙], ὕδερ[⊙]; PAVLVS AEGINETA Libr. 3. σμ. Hepate aliquando intra se ipsum male affecto aut inflammato aut indurato, aliquando & per consensum cum aliis partibus afflicto sanguificationis negotium turbatur. Hic morbus Hydrops vocatur: εἰ μὴ μεταβάλλειν αἱ τῆ ἥπατ[⊙] καὶ σπληνός φλεγμοναὶ ἀλλ' ἀπεπτοι μένειεν καὶ σκίρρωδεις, καχεξίας ἐπιφέρουσι τῷ σώματι καὶ τελευτώσασιν εἰς ὕδρωπας: GALEN, Introd. f. Medicus. Si hepatis & lienis inflammationes non solvuntur, sed crudi manent & duri, cachexias inferunt corpori desinuntque in hydro pas. Ἄι τε περὶ ἥπαρ καὶ σπλήνα φλεγμοναὶ εἰ μὲν εἰς ἐμπύημα μεταβάλλοιεν, συντήκασιν καὶ αὐτὰ μετρίως τὸ σῶμα. GALENVS Introd. f. Medicus. Hepatis & splenis inflammationes, si in abscessus vertuntur, absumunt lenta febre & ista corpus: Ὁ ἀπὸ τῆ ἥπατ[⊙] ὕδερ[⊙] γίνεται, ἐκότεν ἐς τὸ ἥπαρ φλέγμα ἐπιγένηται, καὶ ἀναλάβη τὸ ἥπαρ καὶ ὑγραύθῃ. HIPPOCR. de int. affect. Hydrops ab hepate oritur, cum ad hepar pituita secesserit, eamque hepar acceperit & humectatum fuerit. Wasserfucht von Fehlern der Leber. Εἰ γλισχρῶν τιῶν ἢ παχέων χυμῶν ἐμφραξις ἐν τοῖς πέρασι τῶν κατὰ τὰ σιμά τῆ ἥπατ[⊙] εἴη φλεβῶν, ἐμποδισθήσεται ἢ ἀνάδοσις. GALEN. Meth. med. Lib. 2. Si viscidorum aut crassorum humorum infarctus in sinibus venarum, quæ simam hepa-

Lebensfr. Griech. u. Deutsch. Wörterb.

tis partem subeunt, fuerit, impediatur nutritio. Mahrlosigkeit von Fehlern der Leber. Atrocissimus ac peracutus morbus cum febre, hepatis est inflammatio: φλεγμαίνοντος δὲ τῆ ἥπατ[⊙], κοινῶς μὲν ἀπασι πόν[⊙] γίνεται κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον, διήκων, ἀνω μὲν ἄχρι κλειδός, κάτω δὲ, ἄχρι νόθων πλευρῶν, καὶ πυρετός ὄξυς καὶ βηχία ξηρά, καὶ δίψα, καὶ ἀνορεξία καὶ δύσπνοια, ἢ δὲ γλώσσα πρότερον μὲν ἐρυθρὰ φαίνεται, ὕστερον δὲ μέλαινα, ἐμᾶσι δὲ χολήν, καὶ ἡ γαστήρ ἐπέχεται παραπλησίον δὴ πῶς ὄντων σημείων καὶ τοῖς πλευριτικοῖς PAVLVS Lib. 3. μ. 5. Inflammato hepate communis omnibus dolor fit in hepate ad dextrum hypochondrium, ad summam usque illius lateris claviculam deorsum autem ad spurias usque costas: Hinc febris acuta & tussiculæ siccae, & sitis & appetentiæ defectus & respirandi difficultas, lingua ab initio inflammata apparet, deinde nigra, vomunt autem bilem, & alvus fistitur, eademque, quam quæ pleuriticorum, signa sunt. Leber: Entzündungen.

ΗΠΙΛΑΟΣ πυρετός. Ἡπίαλ[⊙] πυρετός ἰδίως ὀνομάζεται, ὅταν ἅμα πυρετῶσι τε καὶ ἐργᾶσι, καὶ ἀμφοτέρων αἰσθάνονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἐν ἅπαντι μορίῳ τῆ σώματ[⊙]. Epiala febris proprie vocatur, cum simul calent & rigent, atque eodem tempore in toto corpore utrumque sentiunt affectum. Ἡπίαλοι δὲ (πυρετοὶ) ἀπὸ τῆ ἥπῆως καὶ πρᾶως ἀλεαίνειν εἰρηται. εἰδὲ γὰρ σφοδρῶν εἰδ' ἀνάπτασιν πυρετὸν. ἐργ[⊙] μὲν γὰρ ἐπιδηλον αὐτοῖς γίνεται, ἐκ ἀναλόγως δὲ τῷ ἐργεῖ ἐπεταὶ ὁ πυρετός. Ἡπίαλοι vero (febres) sunt diætæ, quod ἡ πῆως ἀλεαίνωσι (hoc est blande miteque tepesciunt:) non enim febrem vehementem accendunt. Habent quidem horro-

Ο

horro-

horrorem evidentem, sed febris succedens, horrori proportionem haud quam respondet. ACTVAR. Libr. 2. περι διαγν. παθ. PAVLVS ita habet: Ἠπιάλ. πύρετος: Ἀνευδέρμαντον ἐργασί: καὶ ὅν ἅμα ἐργάσι τε καὶ πύρεττοι; λέγεται δὲ παρὰ τὸ ἠπίως ἀλεαίνεω, ὅπερ ἐστὶ θερμαίνεω, καὶ ἔτ. ἔν ὁ πύρετος τῶ γένεσ ὡν τῶν ἀμφημεριῶν. PAVLVS AEGINETA Lib. 11. 2. e. Quando simul horrent & calent, dicitur autem a blando calore, estque hæc febris ex diariis. Ein bösfartiges Fieber, wenn Frost und Hitze unter einander gemengt sind, und eine Empfindung mit der andern oftmahls wechselt, die Hitze aber selbst leichte und kaum merklich ist.

HPAKAEIOS νόσος, Epilepsia & Elephantialis: διὰ τὸ ἰσχυρὸν τῆ νοσήματος καὶ δυσκαταμάχτην. Ob robur morbi inexpugnabile. EROTIANVS maniam significari hac voce vult. ARETAEVS de morbis chronicis Libr. 2. Elephantiasin Ἡράκλειον πάθ. ἀπ. appellat, ὅτι τὰδε μέζον ἐδὲν, ἐδὲ ἀλκιμώτερον. Quod illo nullum aliud majus sit aut valentius. Heftige schwer zu heilende Krankheiten.

HXOΣ, Sonitus, Tinnitus aurium, ἐν πύρετῶ καυσώδει ἤχοι καὶ ἀμβλυωγμός. In febre ardente tinnitus & oculorum hebetudines. HIPPOCR. in Prorrh. Sed etiam sine febre occurrunt, κεφαλαλγία καὶ ἤχοι, ἀπύρετοι. Dolores capitis & tinnitus, non febrientibus. Sausen, Brausen, Klingen vor denen Ohren, in und ausser denen Fiebern. Ἠχοι προσγενομένοι μετὰ ἀμβλυωγμῶ. Sonitus aurium cum obscuritate visus. HIPPOCR. Prorrh. 1. Τὰ ἠχώδεια αἰμορόσει καὶ τὰ γυναικεία καταβιβάζει, ἀλλίως τε καὶ ἢν κατὰ ῥάχιν καῦμα παρακολυθῆ. HIPPOCR. Coac. Prænot. So-

nitus aurium fluxus sanguineos indicat, & muliebria eruptura, veluti etiam, si ad spinam junctim æstus sequatur.

Θ.

ΘΑΝΑΤΟΣ, Mors. Inde θανατώδες καὶ θανάσιμον, lethale. θανατώδες πολλάκις εἴρηται περὶ τῶν ἐξ ἀνάγκης τεθνησομένων, πολλάκις δὲ τῶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. GALENVS Comment. ad Epid. Libr. 6. Aegr. 18. Lethale dicitur sæpe de iis, qui ex necessitate moriuntur, sæpe etiam de illis, qui ut plurimum. Der Tod, tödtliche Krankheit, entweder allemahl oder doch meistens. Lethales morbi illi sunt, qui derepente occidunt, & viribus vitæ ac pharmacis aliisque artis consiliis, obluantur. Welche geschwinde tödten, und denen Natur-Kräften und Arzeneien widerstehen. Ἐπεὶ δὲν δὲ οἱ ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσιν, οἱ μὲν, πρὶν καλέσαι τὸν ἰητῆρα, ὑπὸ ἰσχύος τῆς νόσου, οἱ δὲ καὶ ἐσκαλεσαμένον, παραχρημα ἐτελεύτησαν, οἱ μὲν ἡμέρη μὴν ζήσαντες, οἱ δὲ ὀλίγη πλείονα χρόνον, πρὶν ἢ τὸν ἰητῆρα τῇ τέχνῃ πρὸς ἑκάστον νόσημα ἀνταγωνίσασθαι. Si homines moriuntur, alii quidem ante quam medicus vocari possit, a morbi robore, quidam autem, etiam si medicus accersitus fuit, obeunt, alii, superato uno die vel paulo amplius, ante tamen quam medicus possit arte sua morbo obluantur: Appellat tales morbos, τὰ πάθεα ὑπὲρ τὴν δύναμιν τῆ σώματος. HIPPOCR. Progn. Libr. Λαθραίως τελευτῶντες: HIPPOCR. Coac. Prænot. Exponit GALENVS μηδὲν ἔχειν δοκῶντες κακὸν καὶ ὡς ἐν αἰκινδύῳ καθεσῶτες. Latenter morientes, nihil habere visi mali, & veluti extra periculum constituti. Mori ergo est, vim vitæ morbo debiliorem habere. Ἀποθανεῖν ἀναγκαῖον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ τῆ νοσήματος ἦττηθῆ. GALEN. de cris. Lib. 3.